

Παροχή υπηρεσιών λογοθεραπείας σε ανήλικους

Ορθές πρακτικές υπό το φως του ν.
4800/2021

© ΣΕΛΛΕ 2023

Ορθή αντιμετώπιση καταστάσεων που σχετίζονται με τη θεραπεία ανήλικων όταν οι γονείς είναι διαζευγμένοι, στη διαδικασία έκδοσης διαζυγίου, σε διάσταση ή σε ανάλογες περιπτώσεις, υπό το φως του ν. 4800/2021 και τις αλλαγές που επέφερε στον Αστικό Κώδικα (ΑΚ) και το οικογενειακό δίκαιο

Πολλά μέλη του ΣΕΛΛΕ, έχουν κατά καιρούς εκφράσει διάφορες απορίες αναφορικά με την νομική αντιμετώπιση καταστάσεων που σχετίζονται με την θεραπεία ανήλικων όταν οι γονείς είναι διαζευγμένοι, στη διαδικασία έκδοσης διαζυγίου, σε διάσταση ή σε ανάλογες περιπτώσεις.

Με το παρόν επιχειρείται μία συνοπτική παρουσίαση των δεδομένων, υπό το φως του ν. 4800/2021 και τις αλλαγές που επέφερε στον Αστικό Κώδικα (ΑΚ) και το οικογενειακό δίκαιο με σκοπό την ορθή αντιμετώπιση των καταστάσεων αυτών.

Αρχικά, είναι απαραίτητος ο ορισμός κάποιων βασικών εννοιών:

ΓΟΝΙΚΗ ΜΕΡΙΜΝΑ:

Ο ορισμός της γονικής μέριμνας δίνεται στο αρ. 1510 ΑΚ: Η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια του τέκνου, τη διοίκηση της περιουσίας και την εκπροσώπηση του σε κάθε υπόθεση ή δικαιοπραξία ή δίκη, που αφορούν το πρόσωπο ή την περιουσία του.

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ:

Η επιμέλεια του ανήλικου τέκνου είναι έννοια διαφορετική και στενότερη από αυτή της γονικής μέριμνας, αφού η γονική μέριμνα περιλαμβάνει την επιμέλεια. Η επιμέλεια του προσώπου του τέκνου περιλαμβάνει ιδίως την ανατροφή, την επίβλεψη, τη μόρφωση και την εκπαίδευσή του, καθώς και τον προσδιορισμό του τόπου διαμονής του (αρ. 1518 ΑΚ).

Ζητήματα επιμέλειας αποτελούν ενδεικτικά: η ένδυση, υπόδηση, τροφή και στέγη του παιδιού, η φροντίδα της υγείας του, ο τακτικός έλεγχος της κατάστασης της υγείας του τέκνου, η επιλογή ιατρού, η επιλογή του σχολείου που θα φοιτήσει κλπ.

Θα πρέπει όμως να σημειωθεί όμως ότι τα σοβαρά θέματα που δεν αφορούν στην καθημερινή φροντίδα του τέκνου ανήκουν στο πεδίο άσκησης της γονικής μέριμνας. Ενδεικτικά, αναφέρεται ότι η επιλογή θρησκεύματος, η υποβολή σε σοβαρή χειρουργική επέμβαση, η ονοματοδοσία, αποτελούν ζητήματα γονικής μέριμνας.

Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΓΟΝΙΚΗΣ ΜΕΡΙΜΝΑΣ

Η μέριμνα για το ανήλικο τέκνο είναι καθήκον και δικαίωμα των γονέων (γονική μέριμνα), οι οποίοι την ασκούν από κοινού (αρ. 1510 ΑΚ). **Η γονική μέριμνα του ανήλικου λοιπόν, ασκείται από κοινού από τους γονείς**, ακόμη και μετά τη διακοπή της συμβίωσης των γονέων ή τη λύση του γάμου: στις περιπτώσεις διαζυγίου ή ακύρωσης του γάμου ή λύσης ή ακύρωσης του συμφώνου συμβίωσης ή διακοπής της συμβίωσης των συζύγων ή των μερών του συμφώνου συμβίωσης και εφόσον ζουν και οι δύο γονείς, εξακολουθούν να ασκούν από κοινού και εξίσου τη γονική μέριμνα (αρ. 1513 ΑΚ). Ο γονέας με τον οποίο διαμένει το τέκνο, ο οποίος έχει την επιμέλεια αυτού, επιχειρεί και μόνος του τις συνήθεις πράξεις επιμέλειας του προσώπου του τέκνου ή για την τρέχουσα διαχείριση της περιουσίας του ή για πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα, κατόπιν προηγούμενης ενημέρωσης του άλλου γονέα.

Η άσκηση της γονικής μέριμνας από τον γονέα παύει μόνο λόγω θανάτου, κήρυξης σε αφάνεια ή δικαστικής απόφασης έκπτωσης του ενός γονέα, ή μετά από διαφορετική γραπτή συμφωνία ανάμεσα στους γονείς. Σε αυτές τις περιπτώσεις μόνο η γονική μέριμνα ανήκει αποκλειστικά στον άλλο. Επίσης, αν ο ένας από τους γονείς αδυνατεί να ασκήσει τη γονική μέριμνα για πραγματικούς λόγους ή γιατί είναι ανίκανος ή περιορισμένα ικανός για δικαιοπραξία, την ασκεί μόνος ο άλλος γονέας.

Ο καθένας από τους γονείς επιχειρεί και μόνος του πράξεις αναφερόμενες στην άσκηση της γονικής μέριμνας: 1. Όταν πρόκειται για συνήθεις πράξεις επιμέλειας του προσώπου του τέκνου ή για την τρέχουσα διαχείριση της περιουσίας του ή για πράξεις που έχουν επείγοντα χαρακτήρα. 2. Όταν πρόκειται για τη λήψη δήλωσης της βούλησης που είναι απευθυντέα προς το τέκνο.

Η ΑΣΚΗΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΣ

Σε περίπτωση διάστασης ή διαζυγίου των γονέων είτε με ιδιωτικό συμφωνητικό το οποίο υπογράφεται από κοινού από τους δύο γονείς, είτε εάν υπάρχει αντιδικία των γονέων με δικαστική απόφαση καθορίζεται η ανάθεση της επιμέλειας του ανήλικου τέκνου είτε και στους δύο γονείς (συνεπιμέλεια), είτε στον έναν εκ των δύο γονέων.

Όταν η επιμέλεια ασκείται από τον έναν γονέα ή έχει γίνει κατανομή της μεταξύ των γονέων, οι αποφάσεις για την ονοματοδοσία του τέκνου, για το θρήσκευμα, για ζητήματα της υγείας του, εκτός από τα επείγοντα και τα εντελώς τρέχοντα, καθώς και για ζητήματα εκπαίδευσης που επιδρούν αποφασιστικά στο μέλλον του, λαμβάνονται από τους δύο γονείς από κοινού (αρ. 1519 ΑΚ).

Ο γονέας στον οποίο δεν έχει ανατεθεί η άσκηση της επιμέλειας έχει το δικαίωμα να ζητά από τον άλλο πληροφορίες για το πρόσωπο και την περιουσία του τέκνου.

Δύο είναι τα ζητήματα που χρήζουν ιδιαίτερης προσοχής: α) η παροχή υπηρεσιών λογοθεραπείας σε ανήλικο τέκνο του οποίου οι γονείς είναι διαζευγμένοι ή σε διάσταση και β) η παροχή πληροφοριών σχετικών με την λογοθεραπεία στον γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια του θεραπευόμενου τέκνου

A) Παροχή υπηρεσιών λογοθεραπείας χωρίς τη συναίνεση αμφοτέρων των γονέων

Οι λογοθεραπείες είναι πράξεις που άπτονται της υγείας του τέκνου και ως εκ τούτου η απόφαση για την λήψη υπηρεσιών λογοθεραπείας από το ανήλικο τέκνο εντάσσεται στη σφαίρα της γονικής μέριμνας και, εφόσον δεν έχει αποφασιστεί ή κριθεί διαφορετικά η άσκησή της, θα πρέπει να υπάρχει συμφωνία και συναίνεση και των δύο γονέων που την ασκούν (ή φυσικά δικαστική απόφαση που να την επιβάλλει).

Τούτο αφορά στη λογοθεραπεία και όχι την αξιολόγηση, αφού η αξιολόγηση ακόμη και στην περίπτωση διαφωνίας ή άγνοιας του άλλου γονέα, γίνεται προς αδιαμφισβήτητο όφελος του τέκνου και δεν δύναται να επηρεάσει αρνητικά την εξέλιξή του. Είναι, δε, πιθανό η αξιολόγηση να έχει επείγοντα χαρακτήρα και να επιβάλλεται να γίνει άμεσα για να μην υπάρξει αρνητική εξέλιξη ή επιπτώσεις στην υγεία του τέκνου.

Στο σημείο αυτό, όμως, θα πρέπει να διευκρινιστεί ότι προκειμένου για την παροχή υπηρεσιών λογοθεραπείας είναι απαραίτητη η προηγούμενη γνωμάτευση αρμόδιου ιατρού ή επιτροπής. Οι λογοθεραπευτές εκτελούν τις γνωματεύσεις αυτές και μόνον. Δεν είναι αρμόδιοι να κρίνουν ούτε την ύπαρξη ή το είδος της διαταραχής, ούτε τον τρόπο αντιμετώπισής της (για παράδειγμα πόσες συνεδρίες λογοθεραπείας επιβάλλονται, ή εάν απαιτείται επιπλέον εργοθεραπεία, φυσικοθεραπεία κλπ). Ως εκ τούτου, η παροχή των υπηρεσιών λογοθεραπείας εντάσσεται στο πλαίσιο ήδη εγκεκριμένης θεραπείας και άπτεται της άσκησης της επιμέλειας. Εκ του λόγου αυτού δεν απαιτείται η συναίνεση και των δύο γονέων, παρά μόνον του γονέα που ασκεί την επιμέλεια. Η επιλογή του λογοθεραπευτή αποτελεί επίσης απόφαση που λαμβάνει ο γονέας που ασκεί την επιμέλεια. Ο λογοθεραπευτής δύναται να παρέχει τις υπηρεσίες του με μόνη την εντολή του γονέα που ασκεί την επιμέλεια του τέκνου. Εξυπακούεται ότι σε περίπτωση που η επιμέλεια ασκείται και από τους δύο γονείς (συνεπιμέλεια) επιβάλλεται η συναίνεση και των δύο.

B) Δικαίωμα πληροφόρησης του γονέα που ασκεί την γονική μέριμνα, αλλά όχι την επιμέλεια

Το βασικό ερώτημα είναι εάν και κατά πόσο το δικαίωμα πληροφόρησης που αναντίρρητα έχει ο γονέας που ασκεί τη γονική μέριμνα, προσκρούει στην προστασία των προσωπικών δεδομένων του τέκνου ή του γονέα που ασκεί την επιμέλεια.

Το ζήτημα του δικαιώματος πρόσβασης του γονέα, ο οποίος ασκεί τη γονική μέριμνα και δεν έχει την επιμέλεια, στα δεδομένα του ανήλικου τέκνου του, έχει ήδη επιλυθεί από την Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα (ΑΠΔΠΧ). Συγκεκριμένα, σύμφωνα με πάγια νομολογία της Αρχής (βλ. ενδεικτικά αποφάσεις 24/2009 και 53/2010) ο ασκών την γονική μέριμνα γονέας έχει καταρχήν το δικαίωμα πρόσβασης του άρθρου 15 του Γενικού Κανονισμού Προσωπικών Δεδομένων, σε συνδυασμό με τα άρθρα 128 και 1510 ΑΚ, στα στοιχεία που αναφέρονται στο ανήλικο τέκνο του, εκτός αν προβλέπεται διαφορετικά από δικαστική απόφαση, (όπως θα ήταν μία δικαστική απόφαση που ορίζει ως ασκούντα τη γονική μέριμνα αποκλειστικά τον άλλο γονέα, απόφαση απαγόρευσης επικοινωνίας με το παιδί κλπ). Συνεπώς, ο λογοθεραπευτής ως υπεύθυνος επεξεργασίας των δεδομένων υποχρεούται να ικανοποιήσει το δικαίωμα αυτό.

Μάλιστα, η ΑΠΔΠΧ με την υπ'αρ. 4/2020 απόφαση της Ολομελείας της έκρινε ότι ο λογοθεραπευτής είναι υποχρεωμένος να ικανοποιήσει το σχετικό αίτημα του γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια, ακόμα και στην περίπτωση που ο γονέας που την ασκεί αντιτίθεται.

Συμπερασματικά ο λογοθεραπευτής υποχρεούται στην ικανοποίηση του δικαιώματος πληροφόρησης του γονέα που δεν ασκεί την επιμέλεια του ανήλικου τέκνου (ασκεί όμως τη γονική μέριμνα), χορηγώντας του, εφόσον του ζητηθούν, πληροφορίες σχετικά με τον αριθμό των συνεδριών το είδος συνεδρίας, το χρονικό διάστημα της θεραπείας, την πρόοδο της θεραπείας, καθώς και τα σχετικά φορολογικά παραστατικά εφόσον εκδίδονται για λογαριασμό του ανήλικου. Το δικαίωμα πρόσβασης του ασκούντος τη γονική μέριμνα στα δεδομένα του τέκνου του μπορεί να περιορισθεί και, συνεπώς, να απαγορευθεί, μόνο εάν επηρεάζονται δυσμενώς τα δικαιώματα και οι ελευθερίες τρίτων (όπως λόγου χάρη του γονέα που ασκεί την επιμέλεια), σύμφωνα με το άρθρο 15 παρ. 4 ΓΚΠΔ. Η απλή άρνηση και εναντίωση δεν αρκεί. Θα πρέπει ο τρίτος να εναντιωθεί στην πληροφόρηση αιτιολογημένα, να γίνεται επίκληση της δυσμενούς επίδρασης στα δικαιώματα και τις ελευθερίες του, και ο λογοθεραπευτής όφειλε να εξετάσει, εάν τίθεται ζήτημα δυσμενούς επίδρασης στα δικαιώματα και τις ελευθερίες αυτές, προκειμένου αιτιολογημένα να μην ικανοποιήσει το δικαίωμα πρόσβασης.

Όπως γίνεται κατανοητό από τα παραπάνω, στις περιπτώσεις διάστασης ή λύσης του γάμου (ή του συμφώνου συμβίωσης) ο λογοθεραπευτής οφείλει να λάβει τις απαραίτητες πληροφορίες για το καθεστώς της γονικής μέριμνας και της επιμέλειας του ανήλικου τέκνου, λαμβάνοντας γνώση των όσων προβλέπονται σχετικά στην ισχύουσα συμφωνία των γονέων ή τη σχετική ισχύουσα δικαστική απόφαση. Είναι ο μοναδικός τρόπος να έχει γνώση των δεδομένων εις τρόπον ώστε να γνωρίζει αν μπορεί και υπό ποιες προϋποθέσεις να ασκήσει το λειτουργημά του, ιδιαίτερα καθώς πρόκειται για περιπτώσεις ανηλίκων.

Με δεδομένη, μάλιστα, την πιθανότητα ύπαρξης σφοδρής αντιδικίας ανάμεσα στους γονείς και το ενδεχόμενο έλλειψης καλής πίστης από πλευράς τους, ο λογοθεραπευτής συνίσταται να μην αρκείται στις προφορικές διαβεβαιώσεις των γονέων, αλλά να ζητά και να λαμβάνει εγγράφως τις διαβεβαιώσεις τους σχετικά με το καθεστώς επιμέλειας του ανήλικου τέκνου, καθώς και να έχει τις απαιτούμενες πληροφορίες από τα σχετικά έγγραφα που τεκμηριώνουν τα λεγόμενά τους (ιδιωτικό συμφωνητικό, δικαστικές αποφάσεις, κλπ), προκειμένου να αποφύγει την όποια εμπλοκή του, να μπορεί να υπερασπιστεί τον εαυτό του και να αποδείξει την οφειλόμενη από τον ίδιο αντικειμενικότητα και ουδετερότητα.

Για τον ΣΕΛΛΕ,

Εμμανουήλ Βαρβουτσή
Νομικός Σύμβουλος ΣΕΛΛΕ

Επιτροπή Δεοντολογίας ΣΕΛΛΕ